

enciklopedija i sl., dok se neka djela navode nepotpuno, pa bi bilo moguće — premda to ne mogu tvrditi — da su spomenuta iz druge ruke (Hegel, **Estetika**; Fedar, **Basne**; Ezop, **Basne**; Herodot, **Istorija**; Platon, **Fedon**); rasprave I. Kasumovića i M. J. Majznera navode se bez naslova.

Ne znam kako je piscu uvoda promaklo da Theodora Benfeya, autora teorije o podrijetlu priča u Indiji, poveže s E. B. Tylorom i J. Bédierom pripisavši mu da se »počeo braniti od isključivih mišljenja o uticaju Indusa« (str. 19).

Bilo bi pretjerano očekivati od uvoda antologiji svestranu studiju o književnoj (pisanoj i usmenoj) vrsti basna, kao što nije ni umjesno smetnuti s uma da ta tema u nas još nije znanstveno obrađena, a da je strana stručna literatura iz mnogih razloga teško dostupna našim autorima. Moglo se ipak očekivati da će biti spomenut članak Nade Milošević-Dorđević o basni u »Književnoj istoriji« (VIII, 30, 1975). Od strane literature korisno je uputiti eventualne naše buduće pisce o problematici basne na već spomenuto djelo I. Levina i na knjižicu Erwina Leibfrieda **Fabel** (Stuttgart, Sammlung Metzler, 3. izd., 1976).

Naslov knjige **Kad je sve zborilo** djeluje lijepo i poetično. On sugerira možda i suviše poetičan pristup basni, vrsti koja je manje mitska a više racionalna i poučna. Basnu iz usmenog pričanja teško je odvojiti od posrednoga ili izravnog utjecaja pisane literarne tradicije basana. Upravo zbog te uzajamne veze čini mi se spornim ovaj postupak i njegovo objašnjenje: »Neki zapisivači su dodavali na kraju basana epitimije, koje je priređivač izostavio, kao aplikaciju koja je rezultat knjiškog uticaja« (str. 233). Epimitij ili epimit (ne »epitimija«) ili, jednostavnije rečeno, završna pouka, »naravoučenije« pripada formi i biti basne organski i gotovo je nemoguće znati jesu li i kada su zapisivači pouku sami dodavali. Čini mi se podjednako problematičnim priređivačev postupak da onim bas-

nama koje nisu zadržale narodni izgovor vrati izvornost (v. str. 232).

Nameće se na kraju još jedno pitanje: polovica tekstova u knjizi preuzeta je iz zbirke Vuka Vrčevića **Basne**, koja uz naslov ima ovu dopunu: »Skupio ih po Boki Kotorскоj, Crnoj Gori, Dalmaciji, a najviše po Hercegovini...«. Urednik je bio dužan objasniti po kojem je mjerilu odatle izabrao crnogorske basne ili, ako nije bilo kriterija za njihovo izdvajanje, trebalo je i to reći. Zbunjuje i okolnost da je priča Tešana Podrugovića iz Karadžičeve zbirke uključena među crnogorske tekstove.

U ovom je prikazu izneseno dosta zamjerki. Pa ipak — knjigu je lijepo uzeti u ruke i čitati njezine priče. I uza sve nedostatke, dobro je što se pojavila ta knjiga, kao i bogat niz drugih izdanja s područja crnogorske usmene književnosti što ih objavljuje biblioteka »Luča« (a navedena su na kraju knjige).

Na drugome kraju, u Ljubljani, u biblioteci »Zlata ptica«, seriji u kojoj je do sada izišao velik broj zbirki slovenskih i svjetskih narodnih bajki i predaja, pojavilo se godine 1980. tematski analogno izdanje: **Slovenske basni in živalske pravljice**. Zbral in uredil Alojzij Bolhar.

Izdavači u Hrvatskoj, na žalost, nemaju mnogo sluha za publiciranje zbirki tekstova usmene književnosti, čak ni onih temeljnih, a ponajmanje takvih specijalnih vrsta kakve su, primjerice, basne. Gledano iz te perspektive treba pozdraviti zbirku crnogorskih basana. Ne treba joj prešutjeti mane, ali na njima se stječe iskustvo.

Maja Bošković-Stulli

Dušanka Nađ, Anegdote iz NOB-e, Izd. »Sremske novine«, Sremska Mitrovica 1981, 112 str.

Sudionik NOR-a, borac vojvođanskih jedinica, Dušanka Nađ pripre-

mila je knjigu **Anegdote iz NOB-e**. Poslije tri i pol decenija autorica je odlučila da svoja sjećanja anegdota iz rata zabilježi i anketiranjem svojih ratnih drugova i drugarica prikupi nove, da — kako kaže — zapiše »bar deo tog humora, koji nam je pomogao, i bio duhovna hrana u teškoj četverogodišnjoj borbi«. Poredala ih je kronološkim redom kako su se događale od 21. kolovoza 1941. do završetka rata 15. svibnja 1945. godine prateći na taj način i borbeni put vojevodanskih jedinica i zbivanja u Vojvodini. Tako je nastala ova knjiga sa 169 anegdota.

Posebnost je zbirke, za razliku od starijih narodnih, u tome što je riječ o osobinama živih ljudi — boraca, rukovodilaca, seljaka aktivista, u teškim ratnim zbivanjima koji su uz šalu živjeli, borili se i umirali. U napomeni autorica kaže: »Kao učesnik narodnooslobodilačkog rata divila sam se našim običnim, često polupismenim ljudima, koji su u teškim borbama, marševima, odmorima i zastancima znali da nasmeju desetinu, vod, četu, pa i brigadu boraca.

I danas se rado sećam nekih od tih divnih likova, mojih dobrih drugova, kao što su: Boško Ilić, Milenko Milutinović, Slavko Nikšić, Petar Petrović, Lazar Korica, Novak Mihajlović, Dane Ergelaš, Svetozar Kostić, a i mnogih drugih koji su znali da oraspolože svoje drugove u najtežim situacijama, zbog čega su bili omiljeni u svojoj jedinici...« (Spomenuti su i junaci i autori anegdota ove knjige.)

Tako je nastala cijela galerija likova. Upoznajemo osobine ljudi jedne sredine — Vojvodine, koje čvrsto veže drugarstvo, optimizam i vjera u svoju snagu.

Vrijednost ovog narodnog humora je u neposrednosti i originalnosti, u sočnosti jezika i toplini humora. Jedan na izgled malen događaj, uokviren anegdotom, nosi u sebi ponekad i čitav život i postaje dio povijesti.

Ante Nazor

Tanas Vražinovski, Ilindenskiot prozen revolucioneren folklor, Institut za folklor »Marko K. Cepenkov« — Skopje. Posebni izdanija, knjiga 8, Skopje 1981, 328 str.

Pojavom ilindenskog folklornog ciklusa počela je nova etapa u razvoju makedonskog usmenog stvaralaštva, obogaćenog novom idejnošću i novom tematikom — tematika makedonske revolucije koja je postala jedan od osnovnih elemenata daljnjeg razvoja cjelokupnog makedonskog narodnog stvaralaštva.

Knjiga sadržava dva dijela. U prvom dijelu iznesen je opći pregled Makedonije krajem XIX i početkom XX stoljeća, sastav žanrova ilindenskog proznog revolucionarnog folklor, tematike i likova tog vremena, Kruševa i kruševskog kraja u predajama s ilindenskom tematikom i tipološka klasifikacija predaja s ilindenskom tematikom.

Drugi dio sadržava velik broj kratkih narodnih priča vezanih za zbivanja i ličnosti iz razdoblja ilindenskog ustanka. Glavni junaci tih priča su organizatori i rukovodioci ilindenskog ustanka i nacionalne borbe makedonskog naroda. Ove tvorbe uglavnom imaju općenarodni karakter. One su poznate u svim krajevima Makedonije. U prvom redu, tu su predstavljene ličnosti Goce Delčeva, Jane Sandanskog, Pitua Gulija. Najveći broj tih priča je posvećen Goci Delčevu, čiji lik u narodnim predajama prerasta u legendu. Osim toga, jedan dio priča govori o junacima lokalnog značaja. To su predaje i priče o raznim seoskim vojvodama, komitama koji su sudjelovali u akcijama izvedenim u njihovim rodnim mjestima i bližoj okolini.

Ilindenski ustanak je u makedonskom folkloru stvorio nov tip junaka. Junak ilindenskog revolucionarnog folklor ne bori se protiv raznih natprirodnih stvorenja, on nije više tip Marka Kraljevića i njemu